

MÈTODES I TÈCNIQUES D'INVESTIGACIÓ SOCIAL

T. 1: INTRODUCCIÓ A LA INVESTIGACIÓ SOCIAL

Dins els sociòlegs, investigadors socials, etc. Hi existeixen dos corrents en la manera de veure i estudiar la societat, segons:

- Els que pensen que al ser una ciència, cal seguir el mateix mètode que en els estudis físico-naturals (matemàtiques, etc).
- Els que creuen que al fer una investigació social, no pot estudiar-se desdel punt de vista físico-natural perquè treballa amb la societat, i aquesta, està continuament canviant.

1.1 QUÈ ÉS INVESTIGAR? EL MÈTODE CIENTÍFIC.

Teoria: buscar, recollir dades i criticar tot el reconeixement d'aquest tema fins el moment.

Hipòtesis: conjuntura entre una relació dels fenòmens que tenen a veure amb l'objecte i en treiem: afirmació especulativa que relaciona dos o més factors que descriuen el nostre objecte.

Fets: treballs de camp per comprobar-ho a través, per exemple, d'observacions.

Generalitzacions empíriques: estudiarem les dades i veurem si la hipòtesis es verídica, llavors podrem fer les generalitzacions.

Com que no podem abarcar tota la població, el que farem serà obtenir una mostra representativa d'aquesta per fer l'estudi; la qual cosa comporta que la fiabilitat del resultat mai podrà ser del 100%.

Mètode científic: garanteix una objectivitat i coherència d'estudi científic. Aquesta objectivitat s'aconsegueix mitjançant la recollida de dades i treballant-les minuciosament.

QUÈ ÉS INVESTIGAR?

- Produir coneixement nou sobre una qüestió determinada relativa a la realitat social.
- Estudi sistemàtic orientat a augmentar el coneixement d'un fet social de manera científica.
- Elaborar coneixement de manera sistemàtica i racional sobre parcel·les acotades a la realitat social que tenen interès sociològic i no troben respostes satisfactòries des del saber comú.

NO ÉS INVESTIGAR:

- Aplicar tècniques estàndar a qualsevol tema d'investigació social (enquesta,...).
- Trobar solucions a problemes socials.

1.2 PECULIARITAT DE LA INVESTIGACIÓ SOCIAL I LA SEVA PROBLEMÀTICA

La investigació social i la sociologia estudien les influències que la societat exerceix sobre les idees, el comportament i les formes com les persones interactuen i conformen la societat.

ESTUDI DE RELACIONS SOCIALS: estan continuament canviant

¿com podem investigar si sempre estan canviant??

CARACTERÍSTIQUES:

- Imaginari col·lectiu: la sociologia està inconscientment marcada per la percepció que té d'ella mateixa.

EXEMPLE: atentats 11 setembre: la societat EUA va tenir a partir de llavors un canvi de la seguretat terrorista. Abans els preocupaven els robatoris, violacions, etc; i a partir de llavors la temo es va centrar en el terrorisme.

- Investigació social modifica la realitat: a part de la dificultat d'estudiar un aconteixement canviant.

– Subjectivitat: l'investigador social ha de tenir en compte que està immers dins l'objecte d'estudi, per tant, no escapa de la seva pròpia imatge o idees predeterminades.

Mai podem dir que és neutre i objectiu, però es pot intentar distanciar al màxim per poder veure des de diferents perspectives. Una manera de fer-ho és veure la bibliografia existent sobre allò a estudiar per intentar ser més objectius.

– Definir l'objecte d'estudi: tenir en compte que l'objecte no es troba aïllat, sinó que forma part d'una realitat. L'investigador ha d'intentar identificar/definir l'objecte, elaborar-lo una i una altra vegada fins que pugui ser investigat. (Que vegui que aquell objecte es pot mesurar amb el treball de camp).

A l'hora de seleccionar la metodologia, abans hem d'haver definit l'objecte per veure els factors sobre els que hem de treballar i que sigui factible.

1.3 CONCEPTES METODOLÒGICS DE LA INVESTIGACIÓ SOCIAL

Són dos processos que van paral·lels a l'investigació (simultàneament):

- PROCÈS METODOLÒGIC
- PROCÈS LÒGIC

El *procès metodològic* (1) són les etapes ha seguir amb l'investigació (passos del mètode científic):

- ◆ Definició del problema o investigació.
- ◆ Consulta de la bibliografia relacionada amb el tema.
- ◆ Formular les hipòtesis: respostes probables que hem intuït a partir del coneixement.
- ◆ Dissenyar l'investigació: procediment a seguir per arribar al treball de camp.
- ◆ Recopilar dades (treball de camp).
- ◆ Formular les conclusions a través de l'anàlisi del treball de camp i les hipòtesis per veure si les confirmem o no.
- ◆ Generalització dels resultats: construcció de noves teories.

El *procès lògic* (2) té dos subprocessos:

- VERIFICACIÓ–DEDUCTIU
- TEORITZACIÓ–INDUCTIU

a) El procés de verificació–deductiu es tracta de començar per la teoria per arribar a observar la realitat. Si les deductives corroboren les hipòtesis donarem les hipòtesis vàlides, en cas contrari, les refutem (no són vàlides).

b) El procés de teorització–inductiu pot ser molt ampli, hem de centrarnos al que s'adapte més a la nostra investigació obtenint un model. Aquest procés va de les coses més concretes a les generalitzacions.

Els enunciats no donen certeses segures sinó amb forma de probabilitat.

1.4 INVESTIGACIÓ QUANTITATIVA I QUALITATIVA

- INV. QUANTITATIVA: els que diuen físico-naturals
- INV. QUALITATIVA: els que diuen que no pot mesclar-se les ciències naturals i socials pk són canviants.

Són dos mètodes d'investigació que ens permeten obtenir dades de la realitat diferenciada.

- ♦ La QUANTITATIVA és estructural, objectiva i exterior, i es basa en l'anàlisi de fets socials i accions humanes. Coses visibles a través de l'observació.
- ♦ La QUALITATIVA és més subjectiva e interna, i es basa en l'anàlisi d'individus o grups.

Aquests dos paradigmes constitueixen el nucli per als científics naturals o socials.

- ♦ La QUANTI equival a la numérica.
- ♦ La QUALI al discurs simbòlic.

En la investigació social és millor combinar la QUANTITATIVA i la QUALITATIVA per poder comprendre i analitzar la realitat. Són dos factors complementaris.

CUADRE PER DIFERENCIAR EN QUÈ ES BASA CADASCUNA

(pk els científics socials sempre han exclòs un de l'altre).

QUANTITATIVA	QUALITATIVA
El paradigma està corrobordat pel positivisme, funcionalisme i l'interiocsanisme simbòlic.	El paradigma es l'historicisme i la fenomenologia (estudi del llenguatge).
Aquest posa énfasis a la mesura objectiva.	Aquesta estudia el llenguatge a través dels discursos, entrevistes; les generalitzacions són més dificultoses.
Veure la relació causa-efecte i la generalització del resultat.	Posa énfasis en l'autor individual, en la descripció i comprensió interpretativa de la conducta humana, en el propi marc de referència (context) de l'individu o grup social que actua.
La recollida d'informació és estructurada i sistèmica (és un continu marcat pel procés).	La recollida d'informació és flexible (procés interactiu), pots anar remodelant les hipòtesis sobre la marxa, és més cíclic.

L'ANÀLISIS DE DADES:

- En el QUANTITATIU és estadístic, per quantificar la realitat social (%), les relacions causals (el pk) i la seva intensitat.
- En el QUALITATIU és interpersonal del llenguatge, dels discursos, de les accions i de les *estructures latents* ! (Al fer una entrevista, l'entrevistat es queda callat, o la seva expressió de cara, o el tó de veu que utilitza depèn del que està dient. El que tu captes sense que t'ho digui de paraula: gestos, tó de veu, etc.).

L'ABAST DELS RESULTATS:

- En la QUANTITATIVA es una recerca quantitativa de lleis generals de conducta.
- En la QUALITATIVA es una recerca qualitativa de l'acció humana. Captar les estructures latents i l'anàlisi del discurs.

La realitat és sempre la mateixa, varia amb el punt de vista.

T. 2: LA CONSTRUCCIÓ DE L'OBJECTE D'ESTUDI

2.1 LA PROBLEMATITZACIÓ DELS FENÒMENS SOCIALS

A les nostres vides quotidianes ens guiem a través del nostre sentit comú, de vegades és acertat, però no fiable perquè es basa en prejudicis, estereotips, etc.

Els investigadors socials no accepten que una cosa sigui veritat perquè tothom ho diu.

♦ Hem d'intentar allunyar-nos de les veritats que sempre ens han ensenyat dins la societat.

- PROBLEMATITZACIÓ: ficar en qüestió les veritats que nosaltres donem per descomptat.
- SOCIOLOGÍA: ens ensenya a valorar i criticar el que veiem, el que escoltem,...

2.2 LA DEFINICIÓ DE L'OBJECTE D'ESTUDI (LA PREGUNTA INICIAL):

Plantejar l'objecte d'estudi amb una *pregunta inicial*, la qual, hem d'intentar precisar el que volem saber i entendre allò que es vol explicar.

Per formular la pregunta hem de saber bé on volem arribar d'una forma objectiva, una pregunta oberta a qualsevol tipus de resposta.

La pregunta inicial sol constituir un primer mitjà d'aplicació de les dimensions fonamentals del procés d'investigació científica: la ruptura amb els prejudicis i les nocions preconcebudes.

♦ EXEMPLE:

PREGUNTA INICIAL: La desigualtat d'oportunitats en l'ensenyament tendeix a disminuir en les societats actuals??

Hauriem de buscar literatura sobre desigualtat d'oportunitats en l'ensenyament i fer un resum.

La p.i. ens ajuda a organitzar i a no dispersar les reflexions.

Al actuar com a fil conductor en ha d'ajudar a progressar en les lectures clares de la bibliografia. Com més precisa sigui la p.i. més ens ajudarà a avançar.

Un cop tenim la p.i. les nostres hipòtesis es presenten com a elements de resposta per a aquesta p.i. .

El pas següent a la p.i. serà fer entrevistes i llegir les bibliografies sobre el tema escollit. La p.i. ha de ser abordable, realista i veurens capaçes de poder-la solucionar.

CONDICIONS DE LA PREGUNTA INICIAL:

- Claretat: precisió i concisió en la formulació de la pregunta.
- Viabilitat: ens referim al caràcter realista o no del treball que a través de la pregunta es proposa.

- Pertinença: el registre (descriptiu, explicatiu o predictiu) en la que s'inscriu la p.i. .

(per fer la pregunta hem de tenir en compte els nostres coneixements, els recursos (temps, econòmics i personals).

Una pregunta té connotacions morals quan només es pot contestar en referència al sistema de valors de qui la formula.

Una bona pregunta ha de ser oberta en el sentit que hi ha d'haber diverses respostes possibles i no la certesa absoluta d'una resposta prefabricada.

2.3 TIPUS D'ESTUDIS EN INVESTIGACIÓ SOCIAL

CRITERIS:

- SEGONS EL GRAU DELS SUPÒSITS DE L'EXPERIMENTACIÓ:

◆ Dissenys preexperimentals o correlacionals:

aquests es caracteritzen per l'absència de manipulació de variables que intervenen en l'investigació (DESCRIPTIU XK OBSERVES EL K VEUS):

- L'investigador es limita a l'observació del fenomen que analitza sense introduir-hi cap alteració ni modificació.
- Es realitza un únic mesurament del fenomen; manca de control de les possibles fonts d'invalidació de la investigació, la qual cosa, resta poder explicatiu als dissenys.

◆ Dissenys quasi experimentals:

- Les característiques es que hi pot haver o no manipulació experimental de la variable independent amb el presupòsit de comprovar el seu efecte en la variable dependent.

EXEMPLE:

CLASSE SOCIAL ! cotxe

. !

variable variable

independent dependent

(el cotxe depen de la classe social)

- Rarament passent en el marc d'un laboratori, sinó en el context de la vida real. La mostra de l'estudi no es realitza de forma aleatòria, ja que nosaltres hem escollit la mostra; es diuen quasi experimentals perquè pot haver-hi manipulació.

◆ Dissenys experimentals:

- Observació controlada gràcies a una sèrie d'actuacions de l'investigador dirigides al control de les possibles fonts d'invalidació, així es compleixen les exigències de validesa interna, que és el control

de possibles explicacions alternatives a les analitzades.

Busques totes les variables i determines quines són més influents:

Etc Classe social

!!

etc !COTXE! Edat

!!

etc Sexe

- SEGONS LA VARIABLE DEL TEMPS:

- ◆ Dissenys seccionals o transversals:

Es caracteritzen perquè l'informació es centra en un únic moment concret.

- ◆ Dissenys longitudinals:

El que volem veure és la dinàmica d'un objecte d'estudi; es a dir, la recollida d'informació es farà en varios moments al llarg del temps per veure l'evolució.

- SEGONS ELS OBJECTIUS DE LA INVESTIGACIÓ:

- ◆ Disseny exploratori:

Es realitza per cobrir algún o diversos dels següents propòsits:

- la familiarització amb el problema d'investigació per deduir quins aspectes necessiten un anàlisis més detallat.

- ◆ Disseny descriptiu:

És un pas previ al procés d'investigació (igual que l'anterior), abans de passar a l'explicació s'ha de fer una descripció mitjançant les tècniques d'investigació que creiem oportunes.

- ◆ Disseny explicatiu:

Be després del descriptiu, pretèn buscar les causes/raons dels fets, accions i opinions de qualsevol fenòment que s'analitzi.

- ◆ Disseny predicatiu:

La predicció forma un objectiu específic en sí mateix, però per poder predir cal analitzar-lo prèviament, es a dir, primer s'ha de fer l'anàlisis descriptiu i explicatiu.

- ◆ Disseny avaluatiu:

La investigació avaluativa el que pretèn és assegurar, tant la conceptualització, com el disseny, com la

realització i l'utilitat dels programes d'intervenció social.

Un cop hem fet un projecte d'investigació, treiem unes conclusions i llavors podrem evaluar l'intervenció que es fa sobre la realitat.

T. 3: DE LA TEORIA A LA CONSTRUCCIÓ D'INDICADORS

ETAPES DEL PROCÈC METODOLÒGIC D'INVESTIGACIÓ:

- La pregunta inicial: definició de l'objecte d'estudi.
- Exploració:
 - Les lectures.
 - Les entrevistes exploratòries.
- La problemàtica:
 - Marc teòric.
 - Objectius.
- Les Hipòtesis.
- La construcció del model d'anàlisis.
- L'anàlisis de les informacions.
- Les conclusions.
- La bibliografia.
- LA P.I. : DEFINICIÓ DE L'OBJECTE D'ESTUDI:

Consisteix en veure el que volem investigar, això implica trencar en les nostres idees, per evitar perjudicis i falses evidències.

La p.i. ha de deixar clar que és el que volem veure.

• EXPLORACIÓ : LES LECTURES / LES ENTREVISTES EXPLORATÒRIES

Concretar i definir el problema mitjançant un estudi a fons del tema gràcies a l'informació teòrica (les lectures) i empírica (les entrevistes exploratòries).

Les operacions de lectura tenen la finalitat de garantir la qualitat de les nostres preguntes mentre que les entrevistes exploratòries ens ajuden a pendre contacte amb la realitat viscuda dels actors socials.

En sociologia tot treball social pretèn posar en qüestió les interpretacions ja donades i buscar-ne de noves.

Si les lectures ens permeten fer un balanç, les entrevistes exploratòries ens serviran per veure quins aspectes hem de tenir en compte a l'hora de dissenyar la problemàtica i el model d'anàlisis.

(Les entrevistes serveixen per trobar idees, però no per intentar corroborar les nostres hipòtesis; a més han de sorgir després).

Les dos operacions són complementaries.

Hi ha tres grups de persones per fer l'entrevista exploratòria:

- Professors, investigadors o experts sobre el tema a estudiar.
- Les persones que per la posició que ocupen són coneixedores del tema.
- El mateix grup que és objecte d'estudi. (VISIONS POC GLOBALS I NEUTRES).
- LA PROBLEMÀTICA: MARC TEÒRIC / OBJECTIUS

En el marc teòric el que fem és ficarnos de ple en la posició que hem decidit adoptar per estudiar el problema plantejat en la p.i., aixó vol dir que engloben teòricament el que nosaltres volem saber.

Aquesta fase és la ruptura entre les nostres idees i la creació del nou coneixement.

El marc teòric es tracta d'enmarcar la p.i. dins de la corrent teòrica que creguis que millor explica el que vols conèixer de la realitat.

Els objectius són les accions que durem a terme per comprobar l'enfocament teòric que hem adoptat a la realitat.

- LES HIPÒTESIS

Són enunciats que expressen lingüísticament judicis, es a dir, afirmacions o negacions de la realitat.

S'extreuen del marc teòric que el que pretenen, es poder anar a contrastar en la realitat les afirmacions/negacions per veure si es corroboren o no.

Les hipòtesis posen en relació dues o més variables que són les respostes provisionals i relativament sumaries que han d'orientar el treball de recollida i anàlisi de les dades i alhora caldrà comprobar-les, corregir-les i aprofundir-les a partir d'aquest anàlisi.

L'ESTRUCTURA DE LES HIPÒTESIS DESDE 4 PUNTS DE VISTA:

- Des del punt de vista CIENTÍFIC:

les hipòtesis són les unitats d'observació(col.lectiu que volem estudiar, *persones, grups, institució,...*), les variables i les seves relacions entre elles.

D'aquestes unitats d'observació veurem unes característiques que són les variables.

- Des del punt de vista GRAMATICAL:

les hipòtesis adopten la forma d'oracions en les que l'unitat d'observació és el subjecte i les variables són els atributs.

- Des del punt de vista LÒGIC:

Les hipòtesis són uns enunciats que han de complir les següents condicions:

- Han de ser conceptualment clares i fàcilment comprensibles.
- Els termes utilitzats han de posseir una realitat empírica.
- Han de ser subceptibles de verificació mitjançant tècniques asequibles.

- Des del punt de vista MATEMÀTIC: SEGONS LA SEVA FUNCIO:

Es distingeixen dos tipus d'hipòtesis:

- *Hip. Sustantives*: són les que relacionen conceptes o variables molt generals.
- *Hip. De Treball*: (o subhipòtesis), són les que relacionen indicadors i variables derivats de les hipòtesis sustantives i aquestes són les que es contrasten empíricament.
- CONSTRUCCIÓ DEL MODEL D'ANÀLISI

La construcció del model d'anàlisi és el que en diem el PROCÈS D'OPERACIONALITZACIÓ (passar de conceptes a variables, i de variables a indicadors), es relacionen els conceptes teòrics amb les operacions físiques de mesurament (les variables) i aquests darreres amb els símbols matemàtics (indicadors).

Permet fer l'estudi estadístic.

EXEMPLE: concepte: formació de treballadors de més de 40 anys:

PROCÈS D'OPERACIONALITZACIÓ

CONCEPTE	(a) VARIABLES	(b) INDICADORS
FORMACIÓ	F. continuada	Cursos realitzats en 3 anys.
		Cada quan fas una f.continuada??
		Etc.
		F. cursos realitzats a l'empresa o practiques
		Es fa mensualment??
		Es fa f.específica o general??
		Quants cursos has fet??
		F. reglada
		Quina és l'última titulació??
		Etc.
		Etc.

(a) VARIABLES:

Qualsevol característica o atribut d'un objecte la qual permeti classificar-lo almenys amb dos atributs.

EXEMPLE: Variable: sexe (home, dona)

Variable: classe social (alta, mitja, baixa)

El PROCÈS DE MESURAMENT de les variables és atribuir categories a les característiques de l'objecte d'estudi. Per a que aquest procés de mesura es realitzi correctament s'han de complir 3 REQUISIST:

- **EXHAUTIVITAT**: la mesura que realitzem de la variable ha de comprendre el major grau d'atributs possibles per a que no quedi cap resposta sense classificar.
- **EXCLUSIVITAT**: els atributs o categories que donem a la variable han de ser mutuament excelents (que qualsevol observació només la puguem incloure a dins d'una categoria).
- **PRECISIÓ**: màxim nombre de destinacions possibles per tal d'aconseguir l'informació més precisa.

El procés de mesurament pot fer-se seguint diversos CRITERIS:

1.SEGONS EL NIVELL DE MESURA:

Ens permetrà veure la diferencia entre les variables qualitatives i les variables quantitatives.

Poden ser:

- ◆ *V. Nominals*: formades per una sèrie de categories entre les quals no es pot establir cap ordre racional. La majoria de variables qualitatives són nominals.

EXEMPLE: sexe (home, dona) estat civil nacionalitat etc.

- ◆ *V. Ordinals*: expresen una qualitat de l'objecte però que es poden ordenar tot i que no podem conèixer la magnitud exacta, però podem mesurar si tenim més o menys proporció o segons el grau que manifesten de la propietat.

EXEMPLE: classe social (b,m,a) ! v.qualit., però més fàcil de classificar.

- ◆ *V. D'interval*s: es possible quantificar la distancia exacta que separa el valor de la variable gràcies a l'establiment d'una mesura estàndar.

EXEMPLE: anys, metres, hores, Kg,

- ◆ *V. de Proporcio o de Raó*: a part de les característiques de v.intervals, s'hi afegueix la idea de què existeix una mena d'unitat normalitzada de la propietat de mesura.

EXEMPLE: n° de fills, edat, renda anual,

2.SEGONS L'ESCALA DE MESURA:

- ◆ *V. Continues*: una cop s'ha establert l'escala de valors ininterrompuda, en aquest tipus de variable es poden donar valors intermedis entre els dos valors que ens hem assignat. Normalment són quantitatives.

EXEMPLE: pes

- ◆ *V. Discretes*: contrariament a les contiues, no es posible trobar valors intermijos. La majoria són qualitatives.

EXEMPLE: n° de fills

3.SEGONS LA FUNCIO EN LA INVESTIGACIO:

- ◆ *V. Independent*: (explicatives/predictives): (X) són les variables els atributs de les quals es suposa que influeixen en els atributs que adopta una segona variable (la seva dependent Y).
- ◆ *V. Dependent*: són les variables que els seus atributs depenen dels que adopten les variables independents (canvi climàtic).
- ◆ *V. Perturbadores*: a vegades es poden confondre amb la variable explicativa. Si les detectem les podem convertir en variables de control.

EXEMPLE:

Hipòtesis: a les zones on hi ha més concentració de població hi ha més delinqüència.

! c.població (V.indep)

Variables

! Delinqüència (V.depen)

!

recursos econòmics

4.SEGONS EL NIVELL D'ABSTRACCIÓ:

- ◆ *V. Generals*: són les que no poden ser observades directament perquè són molt genèriques i abstractes. Llavors la seva mesura exigeix que es tradueixi en variables intermedies o indicadors.

EXEMPLE: estatus social

- ◆ *V. Intermedies*: expressen algun aspecte parcial dels descompresos a la v.genèrica.

EXEMPLE: estatus social!v.genèrica

Nivell d'educació!v.intermedia

- ◆ *V. Empíriques o Indicadors*: representen aspectes específics que poden ser mesurables directament.

EXEMPLE: cursos acadèmics realitzats.

RELACIONS ENTRE VARIABLES: (que nosaltres hem escollit)

Parlem d'una relació causa–efecte, es busca que els canvis d'una variable provoquen canvis en l'altra variable.

EXEMPLE: empresari que **augmenta el sou** també **augmenta la satisfacció**

!!

CAUSA ! EFECTE

(V.indep) provoca (V.dependent)

La variable que causa el canvi és la independent.

Relacionar les variables segons causa–efecte és el que ens permet fer prediccions (prediu que l'augment de su causarà un efecte). Hem d'anar en compte de no confondre causa–efecte amb *correlació*.

EXEMPLE: Hip! On hi ha més concentració d'habitants, hi ha més delinqüència juvenil.

- ◆ Entre concentració i delinqüència ! hi ha correlació perquè quan es donen canvis en una també es donen en l'altra.

Dins de les CORRELACIONS hi ha diferents tipus, nosaltres veurem la:

– Correlació espuria: tot i que hi haguí relació entre 2 variables, aquesta associació està causada per la intervenció d'una altra variable, per tant, correlació espuria: les v.concentració–delinqüència estan relacionades però la **causa principal** dels canvis és el recurs econòmic.

!

Ha d'intervenir per explicar el canvi

– recursos = + concentració + delinqüència

+ recursos = – concentració – delinqüència

(b) INDICADORS

CONSTRUCCIÓ D'INDICADORS:

(Abans d'això haurem de mesurar les variables, per exemple en forma d'interval si parlem d'edat).

Els indicadors són les propietats manifestes (que es veuen) que suposadament es troben relacionades empíricament en una propietat latent o no observable. Per tant, busquem les propietats del concepte de forma que puguem anar a observar–ho a la realitat. Per això els indicadors són de forma numérica i quantitativa.

Per cada variable hem de trobar, com a mínim, un indicador.

Representen aproximacions en termes de probabilitat del concepte que estudien; es deu a la generalitat i abstracció que defineixen el concepte.

EXEMPLE:

INDICADORS

Variable=delinqüència –nº de delinqüència en districte

–nivell d'estudis

(en aquest cas, necessitem més d'un indicador).

L'elecció dels indicadors depèn de l'objecte de l'investigació, del context on nosaltres hem descrit les nostres hipòtesis.

◆ RECOMANACIONS:

- 1.Confeccionar una llista amb el major nº d'indicadors possibles.
- 2.Valorar quins d'aquests indicadors són vàlids i anar a mesurar–los.
- 3.Mirar els indicadors que ja estan validats en un altre projecte o estudi.

Un cop tenim els indicadors passem al pas següent:

- ANÀLISIS DE LES INFORMACIONS

! A través de l'anàlisi de dades (estadística).

Per passar del pas 5 al 6 haurem d'escollir les tècniques que aplicarem:

!

!

T.4: PROCEDIMENTS DE LA RECOLLIDA D'INFORMACIÓ

- ENTREVISTES
- GRUPS DE DISCUSIÓ
- ENQUESTES
- OBSERVACIÓ
- ANÀLISIS DE CONTINGUT
- HISTORIES DE VIDA (similar a la autobiog. Però amb l'intervenció de l'investigador).
- MÈTODE DELPHI (demanar opinió a gent experta sobre el tema a tractar).

DIFERENCIES ENTRE ENTREVISTES I ENQUESTES

ENTREVISTA	ENQUESTA
• Resposta oberta	• Resposta tancada
• Qualitativa	• Obtenim més dades quantitatives
• Interacció verbal (<i>entrevistat/entrevistador</i>)	• Respostes
• Discurs	
• Busquem les causes més profundes (<i>a través del discurs</i>).	• Busquem característiques generals / objectives
• Grup de gent més reduït	• Es passa a un grup nombrós
• Requereix més esforç, has d'intentar transcriure o bé grabar-ho.	• Informació en paper, s'extrauen les dades fàcilment.
• Tenim un guió estructurat, però sobre la marxa es pot modificar.	• Qüestionari elaborat i tancat, per a tothom el mateix. No es pot modificar

ENQUESTA:

1.JUSTIFICACIÓ DE LA SEVA ELECCIÓ

Ens permet obtenir mesures quantitatives d'una gran varietat de característiques objectives i subjectives de la població.

- En l'enquesta treballem amb mostres representatives de la població a través de les quals obtenim uns resultats que en serveixen per fer una estimació dels paràmetres de la població.
- Les respostes dels qüestionaris ens permeten agrupar-les i quantificar-les per veure les relacions que s'estableixen.
- La mostra ha de ser representativa del col·lectiu que nosaltres volem estudiar.
- L'individu enquestat és un intermediari que ens permet fer després generalitzacions d'un col·lectiu per captar la realitat col·lectiva.

2.LES CARACTERÍSTIQUES FONAMENTALS DE L'ENQUESTA

- ◆ La informació que obtenim són respostes verbals o escrites que per sí soles es difícil que reflecteixin la realitat.
- ◆ Fem aproximacions de la realitat, per tant, hem de donar uns margens d'error.
- ◆ Podem treure aspectes objectius (edat), subjectius (opinions), del present i del passat.
- ◆ Per poder ser comparable, la recollida ha de ser de forma estructurada (mateixes preguntes i mateix ordre per tothom).
- ◆ S'aplicaran tècniques estadístiques.
- ◆ Les preguntes poden ser obertes, en les que l'enquestat s'expressa en el seu propi llenguatge; preguntes tancades, en les que l'enquestat confirma o desestima alguna cosa; les preguntes d'elecció múltiple, són un variant de respostes tancades, construïm una sèrie de respostes possibles.
- ◆ La significativitat de la informació dependrà de l'existència d'errors; Aquests errors poden ser de mostreig (ahora de seleccionar la mostra) o altres aliats a aquesta.

3.FONTS D'ERROR QUE PODEM TROBAR

- **ERROR DE MOSTREIG:** volem veure l'exactitud que a partir dels valors de la mostra podem obtenir els valors de la població i l'error pot ser degut a causa del mètode de mostreig aplicat. (Selecció de persones o el nº de membres).
- **ERRORS DE NO COBERTURA:** hi ha alguns sectors de la població en la que la selecció és difícil perquè és difícil accedir a ells. (per exemple les enquestes telefòniques).
- **ERRORS DE MESURA:** es busquen les diferències entre la realitat i les observacions realitzades; aquestes diferències es poden donar a causa d'errors derivats de la persona enquestada (que no conteste la veritat) i l'altre derivat de la mala comunicació entre l'enquestat i l'enquestador. (les interpretacions).
- **ERRORS DE NO RESPOSTA O PÈRDUA DE DADES:** quan l'enquestat no entèn la pregunta o l'enquestador interpreta malament la resposta o quan l'enquestat no vol contestar.

4.CARACTERÍSTIQUES GENERALS DE L'ENQUESTA

- ◆ Facilita la comparació de resultats ja que, permet estandaritzar les dades perquè al recollir la informació en mateix ordre i amb les mateixes respostes es fa més fàcil comparar-les.
- ◆ Permet abastar un ampli ventall de qüestions en el mateix estudi.
- ◆ Permet generalitzar els resultats a tota la població.
- ◆ La informació que podem obtenir a través de l'enquesta pot ser significativa perquè li passem a molta gent.
- ◆ Permet recuperar informació sobre fets passats i també permet estudiar valors, actituds, motius, fets, etc.,.

5.INCOVENIENTS GENERALS DE L'ENQUESTA

- ◆ Només preguntem sobre allò que coneixem, incovenient de les tècniques quantitatives que només mesuren les variables de l'objecte d'estudi.
- ◆ No es adecuada per la població amb dificultats verbals o escrita.
- ◆ La presencia de l'entrevistador pot provocar respostes reactives.
- ◆ Pot resultar una tècnica molt complexa i costosa.

6.TIPUS I CARACTERÍSTIQUES D'ENQUESTES

A)ENQUESTA PERSONAL

Consisteix en l'administració d'un qüestionari mitjançant una entrevista personal a cadascú de forma separada.

L'èxit dependrà de la feina de l'entrevistador, ja que serà ell qui anotarà les respostes i formuli les preguntes. Es per això que als entrevistadors se'ls hi fa un curs de formació per saber formular les preguntes, per assegurar l'adequació de les respostes i per pendre decisions en el treball de camp.

AVANTATGES	INCONVENIENTS
• El nº de respostes sol ser elevat. • Facilita el tractament de temes complexos (pk li pots aclarir les preguntes). • Les respostes obtingudes són de més qualitat i espontaneïtat (pk està l'entrevistador davant). • L'enquestador pot obtenir informació complementària a banda de les respostes estipulades. • Pot crear més interès per part de la persona enquestada.	• Els costos són elevats i requereixen força temps. • L'entrevistador pot trobar-se amb dificultat d'accès al domicili, barri o localització de les persones a enquestar. • El fet que l'entrevistador estigui present pot produir efectes negatius en les respostes pk respondrà segons criteris acceptats per la societat.

B)ENQUESTA COLLECTIVA O PER GRUPS

La base d'aquest procediment és que els subjectes de l'enquesta es reuniesen tots en un mateix lloc i hora. Normalment s'utilitza en grups que ja es sap prèviament que són fàcils d'agrupar.

AVANTATGES	INCONVENIENTS
• Permet un elevat % de respostes.	

• Garanteix l'anonimat. • Es pot realitzar en poc temps.	• La dificultat de reunir a un grup de gent en un mateix lloc i a la mateixa hora.
---	--

C) ENQUESTA TELEFÓNICA

S'acostuma a utilitzar quan necessitem resultats de forma ràpida, quan no disposem de direccions actualitzades o correctes, però sí tenim els n° de telèfon; i quan l'elecció de persones per enquestar es complexa. Podem agafar més gent en el cas de no saber quin col·lectiu hem d'escollir per ser més representatiu.

AVANTATGES	INCONVENIENTS
• Es més fàcil l'accés als domicilis particular, així com la repetició dels intents. • Facilita que es puguin incloure a la mostra nuclis de població dispersos. • Permet la supervisió mentre estas fent l'enquesta. • Coacciona menys que l'enquesta personal, i al mateix temps, no afecta tant a les respostes que puguin donar. • Redueix el temps de realització de treball de camp.	• Problemes de representativitat de la mostra pk exclou els que no tenen telèfon. • Presencia de contestadors automàtics i línies ocupades (retrassa). • No hi ha possibilitat de recorre a ajuda visual. • Exigeix de la persona enquestada una major capacitat de comunicació. • La durada de l'entrevista a de ser menor (inferior a la personal). • Les preguntes concretes, en aquest cas, pot ser que la sinceritat quede reduïda pel fet de no tenir l'entrevistador al davant per sentir-te coaccionat.

- ◆ El que s'ha de fer és intentar que paregui una conversa i no un interrogatori.

L'ENTREVISTA:

1. TIPUS D'ENTREVISTA:

- ◆ *SEGONS EL GRAU D'ESTRUCTURACIÓ:*

1) Entrevista estructurada o formal

Es caracteritza per tenir un formulari prèvi i estrictament normalitzat i les preguntes es plantejen sempre amb el mateix ordre i paraules.

Dins d'aquest tipus hi ha dos modalitats:

- Estructura oberta: seguir-me sempre el mateix ordre i termes, però les preguntes són obertes i els entrevistats es poden expressar amb el seu llenguatge.
- Entrevista no preseqüenciada: permet alterar la seqüència de les preguntes segons la dinàmica de l'entrevista, per tant, es més flexible i natural.

2)Entrevista no estructurada

Deixa més llibertat per l'entrevistat i l'entrevistador. Es caracteritza per preguntes obertes, sense estandarització formal, i per tant, més flexibilitat i adaptació a les necessitats de l'investigació i a les característiques del subjecte.

Cal una preparació de l'entrevistador i seran més difícils d'analitzar comparativament.

- Entrevista focalitzada: l'investigador intentarà saber que opina aquella persona sobre el problema concret que es vol estudiar. L'entrevistador ha de saber buscar allò concret que vol saber, amb tacte, agudes i més habilitats alhora de fer l'entrevista.
- Entrevista clínica: es caracteritza per estudiar motivacions i sentiments.

♦ SEGONS EL GRAU DE DIRECTIVITAT:

1)Entrevista dirigida

Consisteix en una llista de qüestions o aspectes que han de ser explorats al llarg de l'entrevista i hi ha llibertat en l'ordre i la forma de les preguntes. L'estil sol ser col·loquial, informal i espontani.

2)Entrevista no dirigida

De caràcter no directiu; l'entrevistador ha de procurar que es cree un bon clima per a que l'entrevistat pugui explicar les seves motivacions i sentiments.

L'estructuració és mínima, l'entrevistador ha de fer que vaguin sortin les respostes que vol obtenir:

- Entrevista en profunditat: es caracteritza per seguir més un model de conversa o parts iguals que no un intercanvi formal de preguntes. Permet que s'expressi amb les seves paraules, li dona més confiança,...

♦ SEGONS EL N° DE PARTICIPANTS:

1)Entrevista individual

2)Entrevista grupal

Es reuniesen un grup per parlar d'experiències i opinions. L'objectiu és recollir dades en un context social en el que cada participant pugui donar la seva experiència.

- Técnica Delphi: grup d'experts.
- Els grups de Discussió: persones homogènies.

2.PRESENTACIÓ I DESENVOLUPAMENT D'UNA ENTREVISTA:

Per preparar una entrevista, un primer aspecte es que s'ha de concretar l'entrevista amb anterioritat (lloc, hora,...). L'entrevistador hauria de tenir un coneixement previ del camp (pautes culturals de la persona a entrevistar) això li donarà seguretat a l'entrevistador.

L'entrevistador ha d'evitar extravagancies en la forma de vestir per no crear rebuig o negació per part de l'entrevistat. Ha de tenir preparació específica i capacitat de comunicació.

D'entrada s'ha d'establir una atmòsfera agradable de confiança. Si ens donen respostes a mitjes, hem de

preguntar seguint un criteri neutre.

Pel que fa a l'anotació de respostes: l'anotació posterior, però amb els límits de la memoria pot ser que perdís informació important. El més aconsellat és anar escrivint mentre fas l'entrevista i el més òptim la grabadora amb previa autorització.

Per acabar, hem d'aconseguir un clima de cordialitat, i agrair-li el temps que ha perdut.

3. VALIDESA I LÍMITS DE L'ENTREVISTA:

- Hi ha límits de l'entrevista que provenen de l'expressió verbal, no tothom s'expressa igual ni té la capacitat d'informar sobre ell mateix o el que pensa o algua experiència; en certs grups determinats (gent gran, analfabets,...) millor fer el qüestionari.
- La possibilitat d'inconclusió entre el que es diu i el que es fa (lo políticament correcte).
- El caràcter estàtic de la realitat que capta l'entrevista.
- Absència de secret en les respostes (dubtar de l'anonimat de les respostes).

ALTRES TÈCNiques:

♦ LA OBSERVACIÓ

Observar fets o accions tal i com es produeixen els fets i accions. Aquesta tècnica no interfereix en el subjecte per poder comprovar en el desenvolupament d'un fenomen social.

♦ GRUP DE DISCUSIÓ

Tenir en compte que un grup de discussió és una eina adient per observar processos de formació d'opinions; ja que es basen en la dinàmica de reunions on es genera l'opinió vinculant.

- PLUJA D'IDEES: entrevista grupal que posa accent en la creativitat i en la generació de noves idees a partir d'un tema o qüestió que l'entrevistador planteja.

♦ TÈCNICA DELPHI

S'utilitza amb el propòsit de pronosticar sucusos i tendències futures basades en l'opinió d'un grup d'experts. Es pot dur a terme convocant-los, per correu, etc. Visitar-los d'un en un... .